

TANITÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA :

ZIEGLER GÉZA.

II. év.

1887.

Junius.

6. szám.

Tartalom :

1. Schmidt János (képpel) Irta *Borsodi Tanító*. — 2. Néhány szó nyugdíj-törvényünk módosításához. Irta *Schimmer József*. — 3. A tanító és a nép viszonya egymáshoz azelőtt és most. Irta *Szednik Fülöp*. — 4. Mit irnak a lapok. — 5. Mely hatóságtól lehet a néptanítók helyzetének reformját reményleni. — 6. Pályatársaimnak tudomásul. Irta *Fehérváry Ferencz*. — 7. Az iskolaszék-ről. Irta *Nagy József*. — 8. Beküldetett. — 9. Mi ujság? — 10. Társalgó. — A borítékon „Posta“ és felhívás.

BUDAPEST, 1887.

Schmidhofer

TANITÓBARÁT.

Havi közlő.

Megjelenik minden hó közepén.

Előfizetési ára:

Fél évre 1 frt.

Egész évre 2 frt.

Junius.

A lap szellemi és anyagi részét illető
küldemények így címezendők:
"Tanítóbarát szerkesztőségének
Budapest, I. Lovasut 4. sz."
Kéziratokat nem adunk vissza.

Schmidt János,

szihalmi néptanító.

Napjainkban az életrajzokkal rendszeren nagyobb politikai, társadalmi, irodalmi vagy más eféle események vannak összekapcsolva; ma csak a szellemi tehetségek kiváló alakjait szokás magasztalni: az önzetlen egyszerű és tiszta jellem vajmi keveset van a sajtó által méltatva. Egy néptanító önfeláldozó és a messze jövőbe kiható munkássága a nyilvánosság előtt alig említettik, nem hogy kitüntetésben vagy elismerésben részesülne.

Egy ilyen fáradhatlan munkássága által széles körben ismert veterán néptanítóval akarom jelen alkalommal tanító barátaimat megismertetni.

Schmidt János szihalmi néptanító, az a kit e b. lap hasábjain bemutatni szerencsém van.

"Virágnak az illat, embernek a jellem adja értékét".

Schmidt János az egri egyházmegyei rom. kath. néptanítók egyik kiváló alakja; vallásos és hazafias érzelmű tevékeny néptanító. Buzgóság és lelkiismeretesség hivatala betöltésében, önzetlen emberbaráti szeretet és igazi magyaros becsületesség képezik jellemének alapvonásait.

47 éve már, hogy a szerény néptanítói pályán működik. Szeretik őt nemcsak tanítványai, — hanem mindenki, a ki csak ismeri. Megható azon szeretettel párosult tisztelet, mely őt minden oldalról környezi. Jelszava „becsüljétek mindenkit, hogy megbecsültessetek“, — nála legfényesebben van igazolva. A ki csak egyszer is látta és beszélt vele, az biztosan kedvesen emlékszik vissza Schmidt bácsira. Széles ismeretei és tapasztalatai alapján mindig következetesen, a tárgyat kimerítően fejtegetve beszél. De nemcsak szakismeret, hanem általános és társadalmi műveltség tekintetében is kiválik ő társai közül.

Ha a nép között van, mindig oktat. Leereszkedik a nép gondolat-köréhez és felfogó-képességéhez; szóval ő községének valódi atyja, tanácsadója. 47 éves tanítóskodása alatt Szihalomnak — kevés kivétellel — minden 50 éven alul levő tagja, lábainál ült, tanításait hallgatva.

Hogy az egyházmegyében kartársai mennyire szeretik, elég fényes bizonyíték azon remek kiállítású olajfestmény, mely Schmidt

János arcvonásait örökíti meg, és a melylyel kartársai 1857-ben megtisztelték. A képen e felírás olvasható: „az egri egyházmegyei kántor-tanítók szeretett kartársuknak. 1857.“ Viszont ő is szereti sorsos társait. Ha valamelyik környékbeli kartársnak valami fontos ügye, vagy baja van, azt Schmidt bácsi magáévá teszi; széles körben mozgó ismeretségénél fogva, fáradságot nem kimélve, addig jön-megy, míg az ügy sikeres megoldást nem nyer. Mert hát Schmidt bácsit még a magasabb körökben is igen sokan ismerik: Göncey mint tanácsos, Samassa egri érsek, ép úgy ismeri és szereti, mint én. Hát ha még a szegény özvegy tanítónék és árvák érzelmeit le tudnám írni; hány elhagyottnak karolta ő már föl és intézte el ügyeit: környékünkön ő valóságos gyámja a tanító özvegyeknek és árváknak, kiket időnkint sorba látogat, hogy helyzetük felől tudakozódjék. Községében is majdnem minden árvának gyámja.

A környékbeli fiatal tanítók atyjukat tisztelik benne. Jó tanácsait már nem egy érvényesítette az életben; gyakorlati utmutatásait a hivatalos téren, biztos sikerrel, már igen sokan használták. Buzdító szavai: „türelem“ és „kitartás“. A fiatalok között valóságos missiót teljesít; már nem egy szép tehetséget hódított meg, ezen eszményileg szép, de valójában tövises néptanítói pályának. Saját fiát is e pályára nevelte. Hányszor hallottam tőle: „nincs magasztosabb pálya, mint a néptanítóé; a hit világánál ezeket nevelni Istennek és a hazának: a legmagasztosabb pálya.“ Vallásos és hazafias érzülete e néhány szóval elég világosan van kifejtve.

Schmidt János áthatva magasztos hivatásától, minden érzületében valódi néptanító.

Életéhez a szép és nemes tettek egész láncolata fűződik.

Nézzük tehát az érdemekben megőszült derék kartárs élet-történetének rövid adatait:

Schmidt János született Kompolton, Heves megyében 1820-ban. Atyja szerény, de közbecsülésben álló polgár ember volt. Elemi iskoláit szülőföldén-, gimnáziumi tanulmányait pedig Gyöngyösön és Egerben végezte. A 7-ik gimnáziumi osztályt elvégezvén, belépett az egri érseki rom. kath. tanítóképző-intézetbe, hol 1840-ben tanítói oklevelet kapott. 1843-ig Szihalmón és Mező-Tárkányban mint segéd-tanító, 1847-ig Szomolyán mint önálló tanító, 1847 óta ismét Szihalmón működik.

Pályája iránt a hajlam, tehetség és kitartás egyesülve voltak nála, hozzá járult ehhez még az önképzési hajlam is. E három fő-tényező a küzdő téren mai napig sem hagyta el.

Alapos készültségét fölöttes hatósága fölismerte benne, 1842-ben Buziássy lelkész később érseki titkár meghozatta neki Bécsből „Czeh“ siketnéma tanítási módszerét, mit Schmidt szorgalmasan tanulmányozott; saját használatára még az évben, magyarra le is fordított: Ennek aztán gyakorlati hasznát is vette, amennyiben többször oktatott siketnéma gyermekeket. E munka tanulmányozásánál jött rá Schmidt arra, hogy tán hangoztatva is lehetne tanítani. Szomolyán 1844-ben az olvasást már a hangoztató módszer

alapján tanította. Később pedig Stephani hangoztató módszerével megismerkedvén, a kerületi gyűléseken többször tartott erről gyakorlati előadást.

Pályája kezdetén még a tanításnál az ugynevezett manyiért (manière) tartották általában tanító tudománynak. De Schmidt a jelesebb magyar és német neveléstani munkák tanulmányozása által már akkor is igen szép tanítás- és módszertani ismeretekkel rendelkezett. Iskolája mintaiskola volt mindig. A segéd-tanítók örömmel siettek hozzá, hogy oldala mellett képezhessék magukat. Szihalmon már akkor is rendszeren jártak iskolába a gyermekek, mikor erről még törvény nem intézkedett. Kevés ember is van Szihalmon, — pedig nem kis község — aki írni, olvasni és számolni ne tudna. És ez mind a Schmidt bácsi érdeme.

A germánizálás korszakában Schmidt mindamellettt hogy németül igen jól tudott beszélni, tagadta hogy németül tud, s így a német nyelvet nem is tanította, mert mint jó hazafi, meg volt győződve, hogy : „nyelvében él a nemzet.”

Schmidt az egyesületi életnek is nagy pártfogója. A mezőkövesd-harsányi esp. ker. tanítói egyesületének 1857-től mindig alelnöke, s nem tuzlok egy szemernyt sem, ha azt mondom, hogy vezére. Ninesen gyűlés, melyen Schmidt vagy a nevelés és tanítás elméleti gyakorlati köréből, vagy a tanítók speciális érdekeit tárgyzó értekezést föl ne olvasna, vagy szóba ne hozna. Egyesületünket ugy az országos — mint az egyházmegyei központi gyűléseken ő szokta képviselni, és e tekintetben kartársai bizalmának mindig derekasan megfelelt.

Bokros érdemeinek száalai még más irányban is kiterjednek.

Igy például „az egi főegyházmegyei kántortanítói nyugdíj-intézet“ létrejöttét, egyedül az ő fáradhatatlan munkásságának köszönhetjük. Néhai Rajner Károly püspök, egi nagyprépost, adta neki 1843-ban, még mint szomolyai kántor-tanítónak az eszmét, akkor, a mikor azt kérdezte tőle a püspök, hogy miért nem házasodik meg.

— Oly szerény az állásom — mondá Schmidt — hogy ott, hol jelenleg szolgálok, családom jövőjét nem tudnám biztosítani.

— Jó volna nektek egy penzió társulat — mondá erre a püspök.

Schmidt csakugyan belátta, hogy a magányos élet nem sokat ér ; még az évben megházasodott. Schmidt most már nem a magáé, hanem családjáé volt. Családjának jövője volt mindig szeme előtt. Mindenfelé az elhagyatottságnak legszomorubb példáit látta az özvegyek és árvák között, és ilyenkor mindig övéire gondolt. A „penzió társulat“ fölött gondolatokba merülve, mindig komoly volt. A püspök mondata folyton füleiben csengett. Miképen lehetne ezt keresztülvinni, volt minden gondolata. Már a 40-es években kartársai közül igen sokat megnyert eszméjének, de mielőtt a megalkulásra a mozgalmat megindithatta volna, hazafiságát a haza legszentebb ügye, a szabadság védelme más oldalról vette igénybe.

Az 1848/9-iki szabadság első napjának hajnala Schmidtet

Szihalmón találta. A szabadság védelmében, mint minden jó hazafi, ő is tevékeny részt vett. Községének ifjaiból olyan gárdát képezett és állított össze, hogy képzett katonáknak is beillettek volna. A szabadságharcz lezajlása után meg is kapta érte a jutalmát: 1851-ben, épen midőn övével ebédnél ült — elfogták, összes irományait fölkutatták és lefoglalták; őt pedig Pestre fölhurczolva haditörvényszék elé állították. A vizsgálati fogságot a magyar nemzet gyászos emlékü fogházában, az Ujépületben töltötte. Borzasztó helyzete volt, mert akkoriban bizonyíték nem is kellett, elég volt a pusztá gyanu, hogy valakit megrövidítsenek egy fejjel. Itt elég ideje volt Schmidtnek gondolkodni Rajner püspök mondatáról, míg végre egy magas jóltevő közbenjárása folytán félévi fogság után, megszabadult. Egy szép téli nap reggelén, épeu midőn családja a rórátérről hazaért, egész váratlanul otthon termett. Leirhatlan volt az öröm minden oldalról: a család a szeretett atyát, a község pedig vezérét üdvözölte.

Az absolut időben minden csoportosulás tiltva volt.

1854-ben Rudasy László egri főkántor és képzőintézeti zene-tanárt tanítványai és kartársai egy olajfestményü arczképpel tisztelték meg. A leleplezési ünnepélyt látta Schmidt legalkalmasabbnak arra, hogy az általa rég tervbe vett nyugdíjintézetet kartársaival megbeszélje. A megjelent kartársak azonban ezt kivihetetlenek találták.

De Schmidt nem csüggedt el. Mint hajdan amjéni Péter, faluról-falura járt, tervét megismertetni kartársaival. 1856-ban egy felhívást bocsátott ki az egyházmegyei kántortanítói nyugdíjintézet létesítése ügyében, melyben csatlakozásra szólította föl kartársait. A kartársak jobbjai mint: Nagy János árokszállási, Simkovics Pál szentiváni, Baták János keresztespüspöki, Kóczian Ferencz gyöngyösi, id. Kóczian Alajos mezőkövesdi, Lemberkovics Alajos négyesi kántor-tanítók stb. készséggel csatlakoztak hozzá, sőt id. Kóczian Alajos, mezőkövesdi főkántor az esetben, ha előlegesen pénzegélyre volna szükség, saját tárczáját ajánlá föl. Most már a részvényes tagok száma fölött tájékozva volt Schmidt, csak az alapszabályok biányoztak. Az alapszabályok tervezetét is hamarosan elkészítette.

Tervezetében ezen intézményt az egyházmegyei főpásztor védnöksége alá helyezve, egyházas szellemü intézménynek nyilvánította, mert az absolut kormány védnökségét nem tartotta czél-szerűnek. Határozott programmal ment Schmidt az akkori érsekhez Bartakovicshoz, kérve kartársai nevében, hogy fogadná el ezen intézmény fővédnökségét. „Már magam is gondolkoztam ily intézményről“ — mondá az érsek — de nem hittem, hogy ti erre megérve volnátok.

„Jó, hogy az ügy alulról jön fel hozzám. Tegyetek ezután is a mit tehettek, majd mi is teszünk, a mit lehet“. A jó lelkü érsek megígérte, hogy azon esetben, ha 100 részvényes tag aláírja magát a felhívásnak, elfogadja a fővédnökséget. A felhívásnak nem 100-, hanem 200 tag irta magát részvényesnek alá. A pénz-

kezelést is az érsek vette kezébe. A klerus 10 ezer forintot adott, de az alap óriási része — 63 ezer frt — a részvényesek alap- és tagsági díjaiból került ki.

Igy jött létre az „egri főegyházmegyei rom. kath. kántortanítók nyugdíjintézete“ mely 30 év óta annyi elaggott tanítónak, özvegy- és árvának enyhíté meg nyomorát. Az önzetlen szeretetnek, fáradhatlan munkásságnak és kitartásnak legfényesebb példája tükröződik vissza e nemes intézménynek minden mozzanatában.

Mint kántornak is példányszerű és eredménydus volt munkássága. Vallásos érzületét külsőleg is bebizonyította, a mennyiben egyházi teendőit mindig a legnagyobb ájtatossággal, a nép lelki épülésére végezte. A nép apraját nagyját a szabatos és szép egyházi éneklésbe, melynek a vallásos érzületre oly nagy képzőhatása van, — teljesen begyakorolta.

A ki Szihalmon volt, az bizonyára látta már a maga nemében páratlan szépségű kálváriát. Ez is Schmidt Jánost dicséri. Házról-házra járt, míg a hozzá szükséges költségeket meg nem szerezte. Ezrek és ezrek fillérei vetették meg a kálvária alapját. A község lakossága Schmidt — és a szent cél által ösztönöztetve a munka egy részét ingyen teljesítette, mégis 10 ezer forintba jött. Schmidt most ennek egyedüli független gondnoka.

A hol tenni kell és lehet, Schmidt mindenütt ott van. A miskolczi árviz alkalmával szerencsétlenül járt családok részére tekintélyes mennyiségű könyöradományt gyűjtött össze. A népnevelésügy érdekében, például a szegény gyermekek ruházatára, vagy taneszközök beszerzésére a sajátjából is igen sokat áldozott. Különben egész életén át mindig igyekező takarékos ember volt, de mindamellert igen barátságos magyar, vendégszerető házi gazda. Családjának jövőjét anyagilag igen szépen biztosította.

Nála szív és jellem ikertestvérek.

Daczára 67 éves korának és a 47 éven keresztül folytatott nehéz munkának, testben, lélekben ifjunak mondható. Hivatalát még ma is pontosan tölti be. Jó humora és szellemi ereje még mai napig sem hagyta el. Egészsége és ruganyossága bámulatos.

Ime itt van derék kartársunknak rövid, hiányos vonásokkal vázolt élete, mely a magyar néptanítóknak méltán szolgálhat mintakép gyanánt. Éljen még sokáig!!

Borsodi Tanító.

Néhány szó nyugdíj-törvényünk módosításához.

Most, midőn közel állunk nyugdíj-törvényünk módosításához, azt hiszem, érdekelni fogja e lap t. olvasóit jelen cikkem. Mert tájékozva kell lennünk a felől, hogy tulajdonképen mit is akarunk. Annival inkább, — hogy annak idején — minden egyesület határozott utasítást adhasson a küldöttének és így a miniszter által kiküldött szakegyének módosítási javaslatának el- vagy el nem fo-

gadasához, egyesületének nevében véleményt, illetve szavazás esetén lelkiismeretes meggyőződésből igent-, vagy nemet mondhasson.

Ha az állam hivatalnokainak jövőjét törvényen alapuló nyugdíj-intézmény által a *kor igényeinek megfelelőleg* biztosítja, úgy mi néptanítók, már csak a jog és méltányosság tekintetéből sem maradhatunk hátrább a többinél. Nem akarunk a társadalomnak nyomorultjai, páriái lenni; sőt nélkülözhetlen tényezői vagyunk az államnak; a kik kegyadományt nem kérünk: csak a magunkét kérjük: a mi minket és utánunk mieinket, fölállózó szolgálataink után, az általunk közvetlen és közvetve történt befizetett összeg után, jogosan megillet. Vagy csak a szegény néptanító halna meg éhen és nyomorban, ha munkaképtelen lesz!? Csak a néptanító árvái lennének földönfutók, ha szülőik vagyontalanul elhalnak!? Oh nem! erről már részben gondoskodott ugyan a törvényhozás akkor, mikor az 1875. évi XXXII-ik törvény cikket meghozta, — sőt már ezt megelőzőleg gondoskodtak maguk a néptanítók is némely egyházmegyében, mint például az egri- és kalocsai egyházmegyében, hol a főpásztorok támogatása mellett egyházmegyei illetve családi nyugdíj-intézetet létesítettek a saját kebelükből. De ezek épügy, mint az országos nyugdíj-intézet, csak épen az éhhaláltól mentették meg eddig is a szegény elnyomorodott tagokat és családokat.

Az egyházmegyei nyugdíj-intézeteknek nem lehet jövőjük, mert az országos nyugdíjintézetben minden tanítót felekezeti különbség nélkül köteleznek belépni, s így újabb tagokat nem igen nyernek; a szerény 300 frtnyi tanítói fizetésből a tagsági díjakat *egy helyre* is nehezen tudjuk fizetni. Innen van aztán az, hogy némely egyházmegyében, mint például az egriben, hogy a tőke meg ne támadtassék, a kiutalványozandó évi nyugdíj-összegekből, daczára annak, hogy az érsek is évenként bizonyos összeggel járul hozzá, már régóta levonások történnek. A kiadások pedig évről-évre emelkednek; mert a régi tagok lassankint előregednek és nyugdíjra szorulnak: s így a kik eddig főntartói voltak, most terhére válnak a nyugdíj-intézetnek. Újabb tagok pedig aránylag nagyon kevesen kerülköznek.

Az állami hivatalnokok nyugdíjaztatásához képest mi néptanítók igen aránytalanul vagyunk nyugdíjazva. Ha figyelembe vesszük nyugdíjalapunkat és az általunk közvetlen és közvetve történt befizetési összegeket és összehasonlítjuk a többi nyugdíj-intézetekkel, ezen aránytalanság azonnal szembe tűnik. Például az egri egyházmegyei nyugdíj-intézet, az országos nyugdíj-intézetnél, vagyonához mérten, aránylag sokkal nagyobb előnyöket biztosít. — Hátha még egy kis számítást is teszünk az évi bevétel és kiadás között! A miniszter ur kimutatása szerint az 5 milliót jóval meghaladó tőke évi összes jövedelme 600 ezer frt körül van; az évi kiadás pedig 100 ezer frtot sem halad meg. Ez már nem gazdálkodás; ez a fukarságnál is több. A miniszter ur gazdálkodása szerint a kecskének is jól kell lakni, meg a káposztának is meg kell maradni.

A közoktatási költségvetés tárgyalásakor igen alaposan mondta

Barla József képviselő: „fölkötőbb hiányosnak tartom a nyugdíj-törvényt, mely annyira helytelen, hogy a néptanítóknak csak 65.2 százalékka kaphat nyugdíjat, míg 35.8 százalék ki van zárva a nyugdíj élvezhetéséből. A nyugdíjalapok kezelését két irányban tartom helytelennek: hogy fényes palotákra foglalták le az alapot az állam által, és így nem jövedelmeznek semmit. A másik hiba az, hogy e nyugdíjalapok kezelése jövedelmének $\frac{1}{6}$ -át fölemésztí s így jelentékeny összeget von el tulajdonképeni céljától.“

A mi országos nyugdíj-intézményünk igen szép és nemes célú intézmény; de hogy céljának valóban megfeleljen, igen sok javítani valót kíván; mert azzal, hogy a tőkét évről-évre óriási összeggel gyarapítsuk, a nemes cél pedig csak hangoztassuk: még nem lesz a szegény elnyomorodott néptanítókon, özvegyeik- és árváikon segítve. De bizzuk a jövőben; bizzunk a miniszter ur és a honatyák (képviselek) méltányos, igazságos és hazafias érületében; a kik a magyar néptanítók önfeláldozó munkásságát méltányolni, — jogos kívánságukat pedig átérteni tudják.

Nyugdíj-törvényünk legszükségesebb módosításai szerintem ezek volnának:

30 évi szolgálat a tanítói nehéz pályán testileg és lelkileg megtöri az embert. Igen méltányos és jogos kívánat tehát, hogy a 40 szolgálati év (7. §.) 30-ra szállíttasék le és így ne 65-, hanem 55 éves korban már teljesen nyugdíjképes lehessen a tanító; elnyomorodás esetén pedig ne csak 10, hanem 5 évi szolgálat után is huzzasson megfelelő nyugdíjat. Betöltött 5 évi szolgálat után a 30 évi nyugdíjösszegnek $16\frac{2}{3}\%$ -át s így évenként $3\frac{1}{3}\%$ részszel többet, úgy hogy 15 év mulva fél-, 30 év mulva egész fizetést huzzon. Így 300 frt után 5 évre 50 frt-, 10 évre 100-, 15 évre 150 frt leend a nyugdíj.

Végkielégítés (6. §.) csak 5 évnél kevesebb szolgálati idő után adassék.

A 300 frt nyugdíj (9. §.) ne legyen minden néptanítóra nézve a maximum, hanem fizetése után biztosíthasson magának több nyugdíjat is. Így például a kinek 500 frt fizetése van, az 500 frtig, a kinek 600 frtnál több fizetése van, az legalább 600 frtig biztosíthassa magát és özvegyének ezen összeg után segélyt- és e szerint fizessen. A 300 forinton felül levő többlet után azonban alaptökének ne 25% -ot, hanem csak 5% - évi tagsági díjban pedig 10% helyett csak 2% -ot fizessenek a tanítók. (39. §.)

A fizetés úgy a község, mint a tanító részéről a nagyobb nyugdíj biztosításnál is a 300 frt. nyugdíj arányában történjék. (28. 29. §) A községek pedig szívesen megfizetik a többlet után is a reájuk eső részt; mert mit szólnának hozzá akkor, ha minden községnek egészen magának kellene a tanítót nyugdíjazni!?

Méltányosnak kell lenni azon szegény tanítók iránt is, a kik a nyugdíjtörvény hatályba lépte előtt már a népnevelésügy szolgálatában állottak. (41. §. 2-ik bekezdés.) Részükről is jogos kívánság, hogy nyugdíjuk ne 250-, hanem legalább 300 frt. legyen.

Özvegyeik segélyére pedig a jövőben ne 84-, hanem a férj 300 frtnyi nyugdíj-összegének 50°/_o-a, vagyis 150 frt. legyen megállapítva. Árváik az alább 18, 19, 20, és 21 §-oknál említett módok szerint segélyeztessenek. A kik ezután lesznek nyugdíjazva, nyugdíjukat, vagy özvegyi segélyüket már 300 frt után nyerjék és tagsági díjaikat is ezen összeg után fizessék. A már nyugdíjazottak nyugdíja vagy özvegyi segélye is — az említett arányban — volna főlebb emelendő. Sőt még arra is tekintettel kellene lennie a törvénynek, hogy azon tanítók, kik a nyugdíj-törvény hatályba léptekor fiatal, 25—26 éves korban voltak, azok 300 frtnál nagyobb nyugdíjat is biztosíthassanak maguknak. Ismerek több okleveles tanítót, a ki 1875 előtt, már 5—6 évet szolgált, és nem volt több 25 évesnél; de mivel a nyugdíj életbelépte előtt már szolgált: csak 250 frt. nyugdíjra lett fölvéve.

De még mostohábban bánt a nyugdíjtörvény azokkal, a kik a nyugdíjtörvény hatályba léptekor már koros emberek voltak. Ezeket a törvény egészen kizárta s hosszú munkásságuk jutalmául kezükbe adta a koldusbotot. A többi tanítók működése idejének arányában kellett volna nekik is végkielégítést, esetleg nyugdíjat vagy özvegyeiknek segélyt biztosítani. Például egy tanító, a ki a nyugdíjtörvény létrejöttekor 56 éves volt, de ezentul még képes volt tíz évet szolgálni, miért nem érdemelte meg, hogy szolgálati éveinek arányában nyugdíjra, esetleg özvegye segélyre legyen jogosítva; elnyomorodás esetén, 10 évnél kevesebb szolgálati idő után ugy is csak végkielégítésért folyamodhatott volna!? Hány tanító van, a ki jelenleg már 70 éves és mégis szolgál. Kérdem, nem volt-e a legnagyobb méltánytalanság, az ilyent kizárni a nyugdíjtörvényből? Persze az 5 évi kedvezményt sajnálták tőlük; attól féltek, hogy 5 évi szolgálat után már nyugdíjképesek — az özvegyek pedig segélyre jogosítottak lesznek.

Módosítás alkalmával a 12. §. második bekezdése helyett, olyan §-t kellene fölvenni a nyugdíj-törvénybe, a mely a bekezdéslen foglaltakon felül még határozottabban kimondja azt is;

1) hogy a tanító nyugdíját akkor ne veszítse el, ha például más könnyebb állást nyer, a melynek még képes megfelelni, és a melylyel egy kis fizetés is jár, annyival inkább, mint-hogy csekély nyugdíja családjának főtartásához ugy sem elégséges.

Ha az állami hivatalnokoknak meg van engedve, miért ne lehetne ezt megengedni a néptanítóknak is! Ismerek katonatisztet, aki 1500 frttal díjazott tekintélyes állást foglal el, és nyugdíját is élvezi. Ismerek állami hivatalnokokat, a kik nyugdíjat huznak és mégis mint biztosító felügyelők vagy ügynökök szerepelnek. Ismerek járásbirósági irnokot, aki 12 évi szolgálata után nyugdíjaztatta magát, jelenleg pedig más hivatalban, mint rendes hivatalnok, működik, és nyugdíját is élvezi. Hát csak mi néptanítók lennénk a társadalomnak legkorlátozottabb egyénei!? Ha valaki gyenge szervezeténél fogva a tanításra már képtelen, abból még nem következik, hogy más, valamely könnyebb hivatal teendőit — amely a beszélő szervet nem veszi annyira igénybe — el ne végezhetne.

Tanítói nyugdíját pedig ezért megtagadni lelkiismeretlen dolog volna.

2. Aki a tanítói pályáról önként távozik, szolgálati éveinek arányában kapjon végkielégítést.

A 11. §. kibővitendő: hogy a hivataltól történendő nyugdíjazásnál azon tanítói testület véleménye legyen a döntő, amelynek kötelékéhez a nyugdíjazandó tanító tartozik.

Az özvegyek segélyezése ezentul ne a 10 ik, hanem már az 5-ik év után kezdődjék. (13. §.) és 40°/_o-ról 60°/_o-ra emeltessek. (15. §.)

Az özvegyi segély-pénz évi összege a férj 30 évi szolgálata után biztosított nyugdíj-összegnek 5 év után 30°/_o-át, 10 év után 60°/_o-át képezze. Így 300 frt után 5 évre 90 frt-, 10 év után 180 frt leend az özvegyi segély.

E pontnál szükségesnek tartom még megjegyezni: hogy az ember nem csak önmagáért, hanem másokért is, első sorban családjáért él. A szegény néptanító szájától megvont néhány forintot szívesen fizeti nyugdíjba, csak hogy családját biztosíthassa. Nagy méltánytalanság tehát, hogy a nyugdíj-törvény nem úgy intézkedik, mint az egri egyházmegyei nyugdíj-intézet alapszabálya-, mely a férj részére biztosított szolgálati évei után e s e d é k e s nyugdíj-összeget, a férj halála után az özvegynek is biztosítja. Az országos nyugdíj-intézet 10 évre az özvegynek épen annyi segélyt biztosít, mint 30 évre. Hol van itt az arány? A nyugdíj-törvénynek az özvegy részére a férj nyugdíjának legalább $\frac{2}{3}$ -ad részét kellene igazság szerint biztosítania és ezen felül az árváknak még évi segélyt. Mondja ki a törvény határozottan: hogy a tanító özvegye ne veszítse el segélyét, ha a közszolgálatban oly hivatalt visel, a melylyel némi kis jövedelem van összekötve, vagy más alapból csekély nyugdíjat élvez. (16. §. harmadik bekezdés) — Nagy méltánytalanság volna például az özvegyi segélyt valamely özvegytől megtagadni azért, mert egy 200 frtos postamesteri állást biztosított magának; vagy más alapból némi kis nyugdíjat élvez. Ez épen annyi volna, mintha a törvény azt mondaná: neked özvegy tanítóné, minden képzettséged mellett is nyomorognod kell, mert arra vagy ítélve. Az özvegyi segély magában kenyérre is alig elég; ez csak épen az éhhaláltól menti meg a szegény özvegyet.

A szülőtlén árvák már apjuk 5 évi szolgálata után is jogosítva legyenek *biztos* segélyre (18. §. 3-ik bekezdés). Apjuk 10 évi szolgálata után segélyük 50 frtről 80 frtra volna emelendő. 5 év után 40, 10 év után 80 frt segélyt kapjanak. (18. 19. §.) Az esetben pedig, ha az anya akár özvegyi-, akár tanítónői segélypénzt huz, (20. 21. §.) az árvák *kivétel nélkül* fejenkint ne 20—25, hanem legalább 50 frttal gyámolittassanak még akkor is, ha annyian vannak, hogy gyámpénzüik a 100 frtot, vagy az özvegy segélyét meghaladja; (22. §.) és gyámpénzüket ne csak 16-, hanem 18 éves korig, esetleg a nők, ha hamarabb férjhez mennek férjhez menetelükig (25. §.) huzhassák.

Az is igen méltányos és jogos kérés, hogy a szülők vétségéért a gyermekek ne bünbödjenek. Ha például az apa a tanítói pályáról

erkölcsi vétség vagy hanyagság miatt elmozdított, és nyugdíj-jogosultságát elvesztette, ha 10 évig szolgált és nyugdíját rendesen fizette, a gyermekek az esetben, ha mindkét szülő vagyontalanul hal el, a tanítói testület felterjesztésére némi segélyben részesüljenek. (26. §.)

Ezek mind oly méltányos és jogos kívánalmak, a melyek bizonyításra sem szorulnak. Minden nemesen érezni- és gondolkozni tudó ember belátja, hogy a nemzet napszámosa, a tanító, midőn életét, egészségét a népnevelésügyért feláldozta: ennyi elismerést megérdemel. A nyugdíj-alap jövedelme pedig azon kevéssel nagyobb kiadást, mely az ekként történt módosítás által létre jó, minden bizonynyal képes lesz fedezni anélkül, hogy az összes évi jövedelem fölemésztetnék.

Honatyák! tekintsétek a szegény árvák, özvegyek és elaggott néptanítók bánatos könyeit; ezek mind hozzátok szólnak; töletek jogot és méltányosságot kérnek. E könyveket csak a felebaráti szeretet melege száríthatja föl. Értsétek meg az elhagyottaknak eme sokatmondó természetes szavait és törüljétek le e könyveket. A törvényhozás terén hassatok oda, hogy nyomasztó helyzetükön mielőbb könnyítve legyen. Ezt a humanizmus, a jog és méltányosság követeli tőletek! Így aztán az alkotmányos kormányzat üdvös munkájában a magyar néptanítók támogatására, mindenkor bizton számíthattok.

Adja Isten, hogy a keserv-könyvek helyett nem sokára öröm- és hála-könyvek hulljanak az elhagyottak szemeiből!

Mező-Kövesd.

Schimmer József,
elemi- és ipariskolai tanító.

A tanító és a nép viszonya egymáshoz azelőtt és most.

Szomorú világot élhettek akkor a néptanítók, a mikor még a paraszt saját kénye-kedve szerint elcsaphatta állásaikról. Bizony ily helyzetben alázasos szolgája volt a néptanító a parasztnak, s kötelességének tartá már távolról kalapot emelni előtte, (mert e kötelesség elmulasztása esetében — paraszt szerint — nem tudott becsületet a mester), vagy pedig nagyobb ur akart lenni nálánál. Ily esetben már volt ellensége. És ha csak egy falu szájhőse is ellenségévé vált, akkor már bátran szedhette össze a sátorfáját. De meg ha nem is volt a mesterük ellen kifogásuk — hanem mert egyszerűen tetszésükben állott őt elkergetni, — vagy mert már megunták és így a régi mestert egy ujjal akarták kicserélni, kiadatott parancs a falunagyjai részéről a tanítónak, hogy ekkor és ekkor tisztuljon, mert különben kiteszik majd a szürét. Nekem egy volt érdemes princípálisom beszélt többször egy ily szomorú esetről és pedig arról, mely saját édes tanítóatyján végrehajtatott, a ki különben jóra való, kötelességét lelkiismeretesen végző, alázasos s becsület-

ben megőszült egyén volt. Elbeszélése következőképpen szokott hangzani:

„Atyám — Isten nyugasztalja! mint akkori időben minden falu rektora — úgy ő is köteles volt felhők elejbe is harangozni. Történt egyszer hogy éppen akkor nem volt odahaza, a mikor ily csunya idő támadt.

Igy elmulasztotta tehát egyik legszentebb kötelességét t. i.: a harangozással elüzni a jégesőt, a mely épen a községe határát találta elverni. E vétkes mulasztás kemény ítéletet is hozott maga után: másnap korán reggel már az iskolánál termettek a legnagyobb dühben lévő parasztok és így kiabáltak: „Ki vele czakkompakkostúl.“ Szegény anyám — ijedten — menekült e vad népek elől, atyánk, hogy legalább az életét megmentse, a padlásra menekült, mi gyermekek pedig anyámhoz simultunk és siránkozva kértük őt, hogy kergetné el már egyszer a csunyákat, kik az udvaron levő körtefáról levért gyümölcsessel dobáltak minket és ránk fiukra így kiáltoztak: „Klumpert takarodjatok!“ És így szegény családknak takarodnia kellett; szabad ég alá, — messze a falu határától!“ Akár hányszor beszélte nékem e szivreható esetet, szemeiben mindannyiszor könnyek ültek.

Elbeszélésére, sajnálva szegény elődeinket, azon megjegyzést szoktam tenni, hogy bizony még e szomorú időkből ragadt a tanítóra az a szolgáliai meghunyászkodás, mely nekem úgy tűnik fel, mint ha szoros kapcsolatban kellene lennie a kántortanítói, no! meg a sekrestyési hivattal. Ugy-e kedves pályatársim, mily keserű helyzetük lehetett szegény elődeinknek?! És nem volt annyi ideig senki, ki őket védszárnyai alá vette volna!

Ily felügyelet alatt állott régente a tanügy, így szenvedtek elődeink.

De eljött az az idő is, a melyben, annyiban a mennyiben, mégis megtört az a borzasztó parasztjog felettünk. Azonban még mindig sok kívánni valónk van hátra.

A paraszt egyénekből formázott iskolaszék, mint a „kabátok ellenségei“ és ilyenek, mint a tanító és a tanügy közvetlen előljárói, felügyelői könnyen megtámadhatják igazságtalanul a tanítót, még ma is. Mert — ezeknek — mint közvetlen tanítófelügyelőknek — tehetségükben áll valami kicsiny, igénytelen oknál fogva, a mely akár csak „Mi vagyunk az urad, kenyéradód“-ból is származhatik — vizsgálatot is indítani — minden nehézség nélkül, a szegény védtelen tanító ellen. Ha teszem, még a pap is támogatja őket, mily könnyű dolog a tanítót helyéből elmozdítani.

És hány derék tanítótársunk vesztette már el ártatlanul állását. Pedig talán csak azért, mert nagyobb ur akart lenni, mint kenyéradói, mint „urai“ vagy talán mert velük, régi szokás szerint, korcsmában részegeskedni, mulattatójuk, bolondjuk lenni nem akart. Továbbá azért is elvesztheti állását a tanító, mert talán egyszer kétszer misére elfelejt harangozni vagy harangoztatni, vagy pedig a templomot kisépérni, vagy saját felügyelete alatt kisépértetni, egyszerűen azért, mert talán szolga voltát az iskolaszék iránt megta-

gadja. Tehát hogy a tanító a sok ily féle tekintetben igazságtalan megtámadásoktól teljesen védve legyen, az iskolaszéket vagyis az iskolaszéki intézményt reformálni kellene.

De nem csak éppen a fentt nevezett — elősorolt okoknál fogva, hanem azért is, mert — a mostani iskolaszéki tagok, sok fontos dolgokban saját eszeik szerint itélni képesek nem lévén, könnyen rábírhatók mindenre, és ezáltal részint a világi, részint egyházi feljebbvalók kezében fegyvert képeznek a tanító ellen, sokszor meg saját érdekeikért oly dolgokat visznek véghez, amelyek mind a tanító anyagi ügyének, mind pedig tekintélyének ártanak.

A mostani iskolaszéki intézmény kétszeresen károsan hat a tanügyre is, 1-ször szenved az iskola szelleme, 2-szor az igazságszolgáltatás mint legfontosabb része a nevelésnek, akadályoztatik. Ez utóbbi akadályoztatik leginkább azért, hogy a tanítónak — saját nyugalmaért, — sokszor elnézőnek kell lennie az iskolában.

Egy nevelőnek pedig nevelés és tanítás dolgában, elnézőnek sohasem szabad lennie. Nevelésben és tanításban gyermekeknél különbséget tenni nem szabad.

Egy perczig sem szabad kételkednünk azon, hogy hátrányos-e az ily nem szakértő iskolaszék a tanügyre nézve, hanem bátran ki kell mondanunk, hogy igenis sokféle tekintetben csak a hátramoszítója annak. Tapasztalás beszél belőlem, s ha majd a Tekintetes szerkesztő ur megengedendi, bátor leszek elbeszélni az ily iskolaszék több ily okos intézményeit. Ilyen a mostani felügyeletünk. Tehát most csak annyi a különbség a régi és mostani felügyeletünk dolgában, hogy a mennyiben régente a község minden zagyvaléka joggal birt a tanügy elintézésében, annak hátramoszításában és a tanító eljárása felett való ítéllethozásban, — most csak néhányan ezek közül. Ezek a régi népnek a képviselői — régi szellemben. Megjegyzendő még, hogy némely községekben, ha az iskolaszékhez új tagok választatnak, nem tekintenek arra, hogy ki volna erre érdemes, már t. i. mily értelmű, modoru, természetű ember, hanem arra, hogy melyik nagyobb száju, nagyobb zavaró.

Ezeknél fogva nem csak kívánatos, hanem szükséges is, hogy e kedves „Tanítóbarát“ mélyen tisztelt szerkesztőjének a következő az 1886. évről szóló „Naptárában“ közzétett véleménye beteljesednék, t. i.: *)

„Mínt hogy 1886-ban nekünk is nagygyűlésünk leend (ha lett volna, azért ha máskor lesz) bizzuk meg képviselőinket, hogy az iskolaszéki hatóságról szóló 1876. XXVIII. törv. azon részének (13. §.) mely az iskolaszéki tagok által az iskolát hetenkint egyszer meglátogatni (és ott a tanító eljárását ilyen idioták ítélete alá vetni) rendeli; továbbá az említett törvény azon részének, mely az iskolaszéket a tanító és szülők között fenforgó panaszokban első fokú bírósággá hatalmazza, mint visszahatást szülő tanítói tekintély és

*) Nem ártana ha ezen indítvány ismét napvilágot látna. Jó, ha a jó indítvány minél többször ismételtetik. Meg aztán e b. lap t. olvasói nem is bírják talán valamennyien az 1886-ik évi „Néptanítók naptárát“. *Szedenik F.*

önérzet romboló intézménynek megmásítását szorgalmazni kötelességének ismerje.

„Nevezzen ki ezek helyett a tanítói testület évenként vagy félévenként minden 5—10 község számára két-két küldöttet, kik a felekezeti iskolákat az illető lelkeszszel együtt bizonyos időben meglátogassák, s ott tekintetbe véve minden körülményt, a tanulók haladásáról, és a tanító működéséről a testületnek és ennek utján a tanfelügyelőségnek jelentést tegyenek. Ha pedig fegyelmi kérdéstről van szó, ha alkalmaztassék fel az illető tanítótestület elnöke, hogy a nála azonnal bejelentett fegyelmi kérdésnek iskolaszék által való tárgyalásán azon község közeléből megbízott két-három tanító által képviseltesse az egyesületet.

Igy legalább szakértők is lehetnek az iskolaszéknek a tanítóügyében tartott tárgyalásán, kik megítélhetik, mennyiben cselekedett helyesen a tanító, vagy mennyiben tért el az igazságtól.

Tehát nemcsak anyagi ügyeinknek javítása érdekében kell a cselekvés terére lépünk, hanem az iskolaszéknek módosítása érdekében is kell, hogy cselekvés terére lépünk, még pedig buzgóbban. Fel tehát kedves kartársak! ne legyünk télenek e két irányban (harmadikat is lehetne fejtegetni, de miután mindent egyszerre nem lehet, hagyjuk ezutánra) mert szent igazság az, hogy akik maguk ügyeikkel nem törődnek, azokon az Isten sem segíthet.

Nem mulaszthatom el a Somsich Sándor kartársunk által helyesen választott idézetet ez alkalommal ismételni:

„Csak morzsát vigyünk bár s töltsünk hézagot:
Sok morzsa dombbá és domb hegygyé leszén.“

Vigyük tehát e morzsát örömmel a dombhoz, hadd alakuljon ez már egyszer egy megtörhetlen hegygyé.

De ne dobjuk el talán akkor e morzsát, ha megvalósítás akadályaiba ütközünk!

Lakfalván.

Szedenik Fülöp
kath. kántor és néptanító.

Mit irnak a lapok.

I.

A rendes iskolalátogatás előmozdításáról.

Az angol vallásosságát és ősi hagyományait, anyanyelvét híven megőrzi. Az angol elemi iskola vallásos és világi egyszeresmind. Az egyik neveli a szívet, a másik az elmét. Miután az angol köznépgyermekeit jókor ráfogja a kenyérkereső munkára, még az iskolai kötelezett törvényiszabta időben is, tehát iskolák rendes látogatásáért Angolországban, különösen a pór nép között az ugynevezett érdemjegyeket használják édesgető szerül; egy kis színes papírra

nyomott kártyát adnak minden hét elején az olyan tanulónak, ki soha sem késett el az iskolából s egy leczkét sem hanyagolt el.

Ez nálunk a fővárosi iskolákban is honos. Nem ugyan érdemjegy, hanem érdemjel alakjában, aranyozott vagy ezüstözött fém nemzeti színű szalagesokorra fűzött kitüntetés jele s mondhatni igen nagy hatása is a gyermekre. Sőt némely tantestület igen sikeresen alkalmazza az aranykönyvet vagy a fekete könyvbe való bejegyzését a növendékeknek, jó vagy rossz magukviselése szerint. A londoni iskolaszék azoknak a gyermekeknek, kik egy évnegyedig pontossággal járnak iskolába s emellett érdemjegyet is nyertek, megnyitja iskolai kölesönkönyvtárát.

A nép értelmi nevelésének helyes vezetése tanítószolgálatunk kezébe van letéve. De hogy itt is élesen megkülönböztethető a városi tanító a községitől, azt kell-e mondanom?! — Mig a városi egy bizonyos tekintetben már műveltebb szülők gyermekeit oktatja, addig a községi tanító a falusi nép egyszerű, tudatlan, sokszor makacs és babonás elemeivel, kell hogy mérkőzzék. A fáradság nagyobb része, ha lekiismeretes gondossággal óhajt megfelelni kötelességének, a falusi tanítóra esik. Nekik rövidebb tanidő alatt ugyanannyi anyagot feldolgozni, mint városi kortársaiknak és emellett még a szülők, családtagok, sőt nem egyszer az előljárók helytelen okoskodása ellen is kell küzdeniök.

A két helyen elért jó eredmény összehasonlítása után az elismerés oroszlanrészét részemről minden habozás nélkül a községi tanítószolgálatnak szavaznám. S e mellett az ő nehéz munkáját nem kis mérvben növeli az iskolalátogatás évi idejének különböző ürügyek és okok folytán sokszor tetemes megrövidítése.

Kell-e említenem azon körülményt, hogy falusi népünk a gazdaság körül való nagy elfoglaltságában, a földművelés, mezei gazdaság, szőlőművelés és gyümölcstenyésztés idejében némi segítséget nyerendő, nemcsak a nyári őszi, hanem már a tavaszi munkák beálltakor kifogja gyermekeit az iskolából.

Győri Hirlap.

II.

A tanítói tekintélyről.

Óriási nagy napjainkban a kvalifikált emberek száma, akiknek nagyobb része, nem tekintélyért, hanem mindennapi fohászukban azért a darabka kenyérért esedezik; ha tekintetbe vesszük továbbá, hogy ezen egyének között mennyi egyenes jellem, haza- és emberszeretettől lángoló szív, mennyi értelem és ész van elszórva: fájdalmasan feljajdul az érző lélek, midőn látja, hogy az isteni szikra a sárban tiportatik. Ez a könyörtelen végzet műve!

Ezt szándékosan azért említettem meg, hogy azok, akiknek az Isten megadta azt a mindennapi kenyeret, ha tekintélyt is akar-

nak, diszesnek ismert hivatalukra adni, azt első sorban — hiszem — önmaguknak kell kivívni.

Körülbelül 24000-en vagyunk abban a nagy gárdában, kik a népnevelés óriási birodalmában munkálkodunk; akik nem érintjük a multak hantjait, hanem a messze jövő szálaiba markolunk.

„Kezünkben van a gyermeki lélek legtitkosabb, legelrejtettebb s a laikusok által még csak nem is képzelt sanctuáriumának kulcsa“. -- Egy alaktalan tömeg jut a „napszámos“ kezébe, a mely tetszés szerint idomítható.

A művész éveken át dolgozik vésőjével, míg az alaktalan tömegből pl. a szépség istennőjét ábrázolni képes, s ki tudná megszámolni azt a sok elhullott hasznavehetetlen forgácsot, aminek szükséges eltávolítása annyi fáradságba került? S nem történik-e meg számtalanszor, hogy az a hasznavehetlen hulladék sebet ejt a művész kezén, s a kicsordult piros vér megszínezi az alkotást . . .

Igy van ez a tanítóval is. Vés, farag, nyeseget éveken át, s midőn keze alól kikerül a mű, az már nemcsak e rövid, nem ritkán boldogtalan földi lét, hanem a jövő élet számára áll készen, mert az az Istennek képmását vette fel.

Az őrizetére, gondjaira bizott materiában ott áll a jövő reménye, — a haza munkás fia, s ki hinné, táu a jövő égének egyik legragyogóbb csillaga?

Es hányszor történik meg, hogy munkája közben kinzó sebet kap — lelkén, ha munkája talán egyesek ideáival nem harmoniál.

Bátran elmondhatjuk Pestalozzival, hogy ez korszemünk tehetetlenségének vonása, amely kész a csomót ketté vágni, hogy sem annak okos és lassu megoldását bevárná; kész a sötétben a gyermeket a fürösziő vízzel együtt kiönteni, hogysesem előbb világot gyujtana és megtekintené: mi van a teknőben.

A tanítók eszményi működésük és becsületes jóindulatuk aegise alatt megóvják az iskolát a minden eszményit kiülő materialismus áramlatától és az emberek önczélú versenye, ádá, szeretetlen harczi daczára is megőrzik a szivekben a mindenség s az isteni gondviselés örök végcéljai iránti hitnek és lelkiismeretnek. (Módy szavai.)

Magasztos, fenséges az a feladat, ami a tanító kezébe letéve van, mert ezen feladat megoldásához a szív, elme és akarat egyesült lángja szükséges. „Olyan ember, aki lényének erkölcsi nagyságával, hitével, szeretetével, meggyőződésével és jellemével imponálni tud.

Menjetez csak be abba a szerény falusi iskolába és nézzétez meg azt az óriási tömeget, amely egy tanító vezetése alatt az abc betűivel kezdi magába szívni az édes haza és Isten iránti szeretetet; tekintsetek arra az idő előtt megőszült fejre, barázdált homlokra, lehetetlen, hogy szivetekben a nemes érzés hurja meg ne remegjen; nem hiszem, hogy vád ne támadjon lelketekben, amiért őt eddig lenéztétez, s be fogjátok látni, hogy a nevelés és tekintély embere nem helóta!

„Zalai Tanügy.“

Mely hatóságtól lehet a néptanítók helyzetének reformját reményleni.

E kérdést Nagy Lajos a „Győrvidéki Tan. E.“ nagyérdemű elnöke a május 26-ikán tartott gyűlésen egy nagyobb beszédben fejtegeti és véleményét e szavakban foglalja össze:

Nézetem szerint e kérdést másképp, mint országos törvényhozás útján, megoldani nem lehet. De azért ne tessék hinni, hogy én e fontos ügyet az állam karjaiba akarom terelni. Az állam, m. t. közgyűlés, napjainkban már annyiféle kötelmet vállalt magára, hogy azoknak sikeresen megfelelni, köztudomásulag nem képes; eltekintve attól, hogy a felekezetek legkevésbé sem hajlandók az iskolaügy ez erős fogantyuját a mindenhatóságra törekvő állam kezébe szolgáltatni. Én csak a szükséges nyomatékot, szankcziót várom a törvényhozó hatalomtól; az elintézés, foganatosítást más hatóságnak szánám.

Három tényező az, mely jelenleg az államon kívül a népiskolaügyre befolyást gyakorol: a felekezet, a község és a megye. Melyik fogja a végzést foganatosítani? A felekezet önmaga is világi hatalomra szorul végzései érvényesítésére, s a végrehajtás rideg karjával elveszthetné hívei ragaszkodását; a község épen az, melytől a tanítók e tekintetben szabadulni kívánnak. Marad tehát a megye, alkotmányos jogaink ezen palládiuma, mely a végrehajtási funkciót iskolaügyekben tényleg amugy is teljesíti. A megye törvényhatóságát oly személyek képezik, kik nem az elvont állameszmét képviselik, mint államhivatalnokaink; hanem a közelfekvő viszonyokat és érdekeket tekintik, azonkívül a megye sohasem bizonyította magát méltánytalannak a keblében lévő felekezetek iránt, miértis bátran merném bármely felekezetű tanító anyagi ügyét az ő kezeibe letenni. *Oda kell tehát hatni, hogy vállaljon a megye teljes felelősséget a tanítók szerződési járulékaiknak behajtása iránt és szedesse be közegeivel, ne a tanító kértére vagy panaszára, hanem hivatalból; mert végre, ha a minimumot, mint mondtam, feljebb emelik is, a dolog Achilles-sarka mindig csak az marad, hogy ami stipulálva van, az gyűlölködés, megaláztatás, hátralék és hiány nélkül pontosan kiszolgáltassék.*

Pályatársaimnak tudomásul.

Midőn e becses lap f. é. február havi számában olvastam, hogy a rom. kath. tanítók és lelkészek törvény értelmében a javadalmazásuk fejében nekik haszonélvezetül átadott ingatlanoknak nem tényleges birtokosaiul tekintetnek, s hogy mint ilyenektől nem is követelhető az adó, én is legottan emberi kötelességemnek

eleget tévén, folyamodtam az illetékes adófelügyelőnkhez, hogy engem is a földadó alól fölmenteni kegyeskedjék. Mire nézve sajnos — következő végzést kaptam. 3685. sz./887. Végzés. Jelen kérelemnek helyt nem adhattam, miután *Vadász József kir. adófelügyelő egyéni téves nézetével szemben**) a nagyméltóságu pénzügy-miniszterium folyó é. januárhó 3-án kelt 74379. számú magas rendeletével kimondotta, hogy a rom. kath. lelkészek és tanítók az általuk haszonélvezett birtoknak élethossziglan haszonélvezői, és így tényleges birtokosokul tekintendők. Kaposvár, 1887. márczius 5-én. Maris E. kir. adófelügyelő.

Főnebbi miniszteri rendelettel tehát ismét mi tanítók huzzuk a rövidebbet.

Fehérváry Ferencz,
néptanító.

Az iskolaszékről.

Elvitázhatlan tény, hogy boldog emlékü Eötvösünk az iskolaszékek életbe léptetésével a mindnyájunk által óhajtott czélt: a tanügy minél szélesebb körben való fölkarolását kívánta elérni. — Hogy ezt elérni egyáltalában nem sikerült, bizonyítja a 17 évi praxis, s a panaszok, melyek az intézmény ellen mindinkább sürübben hangzanak.

Igen sok községben az iskolaszéki tag urak még csak fogalmával sem birnak teendőjük s hivataluknak céljáról, azonban a tanító fölötti főnhatóság gyakorlásáról, minden lépten-nyomon való boszantásáról, akár valamennyinek diplomát lehetne kiállítani.

Megtörtént egy felvidéki községben, hogy midőn a tanfelügyelő az iskola gyarlósága és rossz karban léte fölött boszankodva, azt kérde a bírótól hogy: Van-e itt iskolaszék? A bíró uram megvakarja a fületövét s a rozzant iskolai lóczákra mutatva, így felelt. Amint tetszik látni, nagyságos uram, volna itt vagy kettő, de bizony mindegyiknek a lábát kell reperálni. — Ime a drága bíró uram, ki közben legyen mondva, iskolaszéki tag volt, — még azt sem tudta, mi fán terem e hivatal. — Aki pedig tudatával bir annak, hogy ő mily fontos hivatalt visel, avval ugyan a tanító ne merjen „kukoriczázni,“ mert e nagy férfiú megmutatja neki, hogy ő „ur,“ a tanító pedig „szolga“, tehát hallgasson, tűrjön és szenvedjen, ha pedig nem, hát „elmehet.“

Hogy az iskolaszék a rendes iskoláztatást előmozdítaná, arról szó sem lehet hiszen valamennyi iskolaszéki tag különös privilegiumának tartja, gyermekét akkor fogni ki iskolából, a mikor épen akarja. — Kivált így tavasz felé, midőn a szántás, vetés, krumpli és kukoricza ültetés, libakelés, s egyéb fontos műveletek kerülnek

*) Vadász ur tehát országos bakot lőtt!

napirendre, lassan bánják velök a tanító, mert különben jaj neki.
— Ime egy párbeszéd!

„Mihály gazda! — miért nem küldi Jóskát iskolába? Lássák azért a fiúért, nagyon sokat felejt, ha kimarad“.

„Űm! Kántor uram, azt már ne tessék keresni, a' má' kitaszult, a' má' tud, hanem ezt tessék még tanítani, e' nem mehetett a télen iskolába, mert nem volt gúnyája.“ — Kántor uram, csendes lemondással csóválta meg a fejét és tovább ment.

Ha a tanító az iskolaépület czélszerűtlen voltára, hiányos felszerelésére figyelmezteti az iskolaszéket, akkor ismét hiába való dolgot cselekszik. — Ismerek községet, melyben az iskolaépület a lehető legnyomorultabb állapotban volt. A tanító többször sürgette az épület átalakítását, de mind hasztalan. Az iskolaszék vastag tudatlanságán s rosszakaratán megtört a helybeli plebános jóakaratu figyelmeztetése is s a tanító igazságos kérelme. — S mi történt! ? — Kiűtött az iskolások között a difteritisz, s miután a tanító — kántor is lévén, — el nem szigetelhetette magát és családját a tanoncok és lakosoktól, alig pár hó alatt 4 kedves és egészséges gyermeke lett első sorban a vétkes rosszakarat és gondatlanság áldozata. — Nem borzasztó példája-e ez az iskolaszékek szűkmarkuságának s könnyelműségének? . . .

Ne véljük azonban, hogy ily épületes dolgokat csak a falusi iskolaszékekről lehet elmondani, oh nem! — A városi intelligens egyénekből (csizmadia, kalapos, takács, varga stb.) összetákolt iskolaszék, — nagy tisztelet a kivételeknek — gorombaságáról, vétkes könnyelműség és hanyagságáról is száz és száz példát lehetne felhozni. — Ez okból a napi és tanügyi közlönyök mindinkább sűrűbben hangoztatják az iskolaszékek tarthatatlanságát; minden megdönthető, mit ember alkotott, így a törvény is módosítható, vagy ha czélszerűtlen, visszavonható, hatályon kívül helyezhető. Kivánatos volna tehát, ha az intéző körök, vezérférfiak, tennének már e téren is valamit.

Szakfelügyelet! Ez az, a mit óhajtunk!

Az esperesek mellé választassék minden kerületben két tudományosan képzett s a tanügyhöz értő bizalmi férfiú (tanító) kik a helybeli lelkészszel együttesen intéznék az iskolák ügyét, a kerületben a rendes iskoláztatást ellenőriznék, a mulasztókat törvényes uton kötelességük teljesítésére szoritnák, szóval a kerületben előforduló minden iskolaügyben intézkednének. — Nézetem szerint e szakszerű felügyelet jobban célhoz vezetne, mint az iskolaszéki intézmény, melynek értelmetlen tagjai az ugy is sok oldalról zaklatott tanítót, számtalanszor elkedvetlenítik, vérig bosszantják, tanítói tekintélyét sárba tiporják s a tanügy szekerét nem előre, hanem hátratulják. — Magyarország néptanítóinak 90%-a az iskolaszéki tagok pokrócz modorával (tisztelet a kivételeknek), basáskodásával s fent kifejtett irányu működésével már tökéletesen el van telve.

Ez az én nézetem s azt hiszem, minden tanító egyet ért velem
Nemti.

Nagy József,
néptanító.

Beküldetett.

Eötvös Károly Lajos: „Kis Világ, legújabb Flóri könyve“ című paed. költészeti kötetét, mely Gyulai László és Pahi Antal 60—70 eredeti rajzával van illusztrálva, a közokt. min., mint „a gyermekek kedélyvilágához és értelmi fejlettségéhez alkalmazkodó, magyar népköltési motívumokon alapuló, szívnemesítő élvezetes versek“ gyűjteményét a kisdodovodák és népiskolai könyvtárak számára, úgy a tanulók közt kiosztani szokott jutalomkönyvül ajánlotta. A könyv meg is érdemli az ajánlást, mert valóban pedagógiai ügyességgel van összeállítva, és ezokból sokkal hasznosabb, mint az efajta más művek, melyek csupán nyereszkedési vágyból gyárilag vannak összezsapva. A rövid időn már II kiadást ért szép kiállítású könyv egy példánya 50 kr. — Megrendelhető a szerzőnél (Nagy-Becskereken), vagy bármely könyvkereskedő útján.

M i u j s á g ?

Az idén sem lesz gyűlésünk, sem egyetemes, sem országos. A múlt évben „takarékosági szempontból“ nem hívott össze gyűlést a miniszter, az idén minden oktatásügyi tárgynál fontosabb a korteskedés. Ő Kegyelmessége szintén drukkol, hogy nem kap mandátumot, mert Pozsonyt, Szegedet és Kassát azzal az ígérettel tiltette lóra, hogy egyetemet kapnak. Hittek is neki keményen, de hát most már belátják, hogy az csak olyan tükörrel falra vetett napsugár, a mi után hiába kapkodnak, hogy elfogják. Az egyetemes gyűlés tartását megakadályozta. A fővárosi tanítók egy lépést sem tesznek, a vidéki tanítótság szét van szórva. Nem is tudunk addig valamire menni, míg minden tanítótestület annyira nem egyesül, hogy kellő időben országos egygyé alakulhasson. Szükségünk van erre nagyon. Már 1835. aug. 6 -án tanácskoztak e fölött Temesvárott a Torontál-, Temes- és Krassómegeyi tanítók. Azután 1848. szept. 20—24 napjain az első egyetemes magyar tanítógyűlés. 1858—59-ben ismét felmerült a tanítók között ez az eszme, utoljára pedig 1872-ben. Azonban a magyar néptanítók sohasem tudtak teljesen egyetértőleg munkálkodni s így a magyarhoni tanítóegyletek országos szövetségének eszméje mindig füstbe ment. *Igy tehát nincs más hátra, minthogy minden tanítóegyesület, vagy legalább is minél több tanítótestület folyamodást nyújtson az őszszel a képviselőház elé. Hogy a folyamodványoknak körülbelül milyen alakja és tartalma legyen, aug. vagy szeptemberi számunkban megmondjuk.*

Öngyilkos tanító. — Czegléden Komáromi László tanító huszonkét éves életének pisztolylövéssel vetett véget. Bizony szomorú dolog az, midőn valaki pályája kezdetén, midőn még minden reménye ép, egész, és jövője van, — elveti magát az életet, a melyet megérdemelni még nem tudott.

Elítélt tanító. A tanügyi lapok minden kommentár nélkül közölték azon hírt, hogy Pavetics János völgyfalvi (Sopr. m.) tanítót a törvény három havi fogságra, 10 frt pénzbírságra és 395 frt 62 kr., egyéb költségekre ítélte, és pedig azért, mert egy tanítványát kemény testi büntetésben részesíté. Hát ennek az a magyarázata, hogy Pavetics ellenében a fiu rendkívüli engedetlenséget tanusított. Tanítója ugyanis a számpadba akarta ültetni, de a fiu a többi tanulók előtt csak nevetett, és a parancsszóra nem is mozdult. Most képzeljük magunkat az ő helyzetébe és mondjuk meg magunknak, mit cselekedtünk volna. Különbén a fiu apja tekintetes gatyás iskolaszék, régen fujta a kigyókövet a tanító ellen s bizonyos, hogy ő biztatta engedetlenségre a fiát is. Valóban nem tudunk hamarosan ítéletet mondani azon törvényszék felől, a mely e dologban csak magát a testi büntetést látta, de sem a tekintélyét féltő tanító helyzetét, sem a fiu apjának gyűlöletét nem vette enyhítő körülmény gyanánt figyelembe.

Berzeviczy Albert a közoktatási államtitkár a lőcsei választókhöz intézett programbeszédében a többek között ezeket mondá :

„Népoktatásunknak nemcsak extensive, de intensive is fejlődnie kell; nemcsak az iskolák számát, de a tanítás eredményét, az iskolák színvonalát is kell emelnünk.

Két ut vezet e célhoz : a tanítóképzés tökéletesítése, s a népiskolák főképp a felekezetiék jobb karba helyezése, és különösen a tanítóknak tisztességes fizetéssel való ellátása.

A leánynevelés feladatává nem azt kell tennünk, hogy tudós nőink, hanem hogy jó anyáink, jó háziasszonyaink, jó honleányaink legyenek.

Sok panasz van a túlterhelésről, pedig a túlterhelés csak ott támadhat, ahol vagy a tanítás rossz, vagy a házi tanulás és nevelés czélszerűtlen, vagy a tanulóban nincs elegendő tehetség.

A magyar nemzet jövője a kulturális téren elérendő eredményektől függ“.

Az államtitkár urnak van alkalma ezek megvalósításán dolgozni. Az egész miniszteriumban még ő ér legtöbbet, benne bizhatunk legjobban. Beszédeit és működését már régóta figyelemmel kísérjük. Most ugyan még legyezegeti ő is a kegyelmes minisztert, de ha ez kicsippenik a piros székéből és Berzeviczynek nagyobb hatásköre lesz, valószínű, hogy többet fog tenni érettünk.

Vegyetek példát, kik lomha könnyel nézitek a hazai tanítóság jobb részének küzdelmeit, ezen levélből.

Tekintetes Szerkesztő Ur! — Ezen egy forinttal előfizetek a „Tanítóbarát“ havi közlő juniustól decemberig megjelenő számaira. Régen ohajtottam előfizetni ezen havi közlőre, azonban csekély fizetésünkből nem telik a szellemi táplálékra. Ezen egy forintot is inkább egy nyári szalmakalapra adhatam volna no de Isten neki! Szegény ember szándékát boldog Isten bírja! Majd csak kihúzom a nyarat téli kalapomban is. — Kiváló tisztelettel Ballán, p. Nádujtalú (Hevesmegye) 1887. május 31 — Szabó József k. tanító

Ime ilyen lelkes emberek akadnak a néptanítók között. Szabó barátunk többre becsüli a fejét, mind kalapját, mert tudja hogy a szalma kalaptól

nem lesz okosabb az ember, és nem az a fő, a mi az embernek a feje tetején, hanem az a mi belől a fejében van. No az Isten éltesse sokáig ezen derék barátunkat! — *Szerk.*

Halgassatok és bámuljatok magyar pedagógusok: a közokt. kormány hivatalos lapja a 38. számban ilyen pályázatot közöl:

Árvamegye közigazg. bizottsága határozata folytán a Jablonkai, Lenzsnyáki és Bori telepen levő államilag segélyezett községi iskolánál a megüresedett tanítói állomásokra pályázat hirdettetik. Évi fizetés 300-300 frt a magas állam által levonandó 20% levonása mellett, más járandóság nincs. Magyar és tót nyelv ismerete kívántatik. A kelendőleg felszerelt folyamodványok főtisztelendő Pironcsak István urhoz Trsztenán f. évi július hó 3-ig intézendők. Jablonkán 1887 május 1-én. Az iskolaszék.

Valóban megható ez az újabb intézkedés. Meritek-e még állítani, hogy a „magas állam“ (értsd: közokt. miniszterium) ignorálja a néptanítókat?! Avagy nem a mellett bizonyít-e ez is, hogy még a tanítók fizetésével is törődik? Lám észrevették, hogy a nevezett három helyen túlsok a tanító fizetése és a „magas állam“ semmihez sem ért annyira, mint a sok jóból keveset csinálni. Husz százalék levonás! Melyik néptanítónak nem dobog az örömtől a szive, hogy a „magas állammal“ megoszthatja rengeteg fizetését. Kétszáz negyven forintja marad éppen s ez valószínűleg sok is egy tanítónak, a ki a pädagógiai tudományokon kívül még két nyelven is beszél. Adunk egy jó eszmét a „magas államnak“: vonjon le 99%-ot, hiszen azoknak a jámbor néptanítóknak ugyis mindegy, akár 240, akár 3 forint mellett járnak koldulni.

A falusi néptanító, mint családapa. E czim alatt egy hosszú cikk jelent meg a „Zalai Tanügy“ májusi számaiban Göntér G. Endre, ismert nevű barátunk tollából. E cikk magva az, hogy a tanító iparkodjék helyesen nevelni gyermekeit, mert a tanítói tövises pályán csakis a családi örömök könnyíthetik meg a tanító életét.

A „Kalauz“ elkésve jelent meg, azért, mert a 2-ik és 3-ik számot egy füzetben adta. Legközelebb október hónapban fogjuk látni.

TÁRSALGÓ.

Feleletek.

a 6-ik kérdésre.

Az ötödévi pótlék megállapítását rendező 1880. évi december hó 15-én 32,944 sz. a. kelt vallás- és közoktatási miniszteri szabályrendelet 1 pontja (§-a) így szól:

1 §. Az állami tanítói és tanítónőképezdei rendes- és segéd-tanárok stb. stb.; végül az állami és államilag segélyezett községi elemi felső nép- és polgári iskolai rendes tanítók és tanítónők ötödik évi pótlékban részesíttetnek.

(Ezen szabályrendelet 5 krért kapható a m. kir. egyetemi nyomdában.)

Lambrecht Péter.

7-ik kérdésre.

A tanító nem kényszeríthető a törvényesen kiszabott tanév befejezése előtt vizsgálat tartására, azonban, ha a tanulók a libá-

szat fontos műveletéhez látnának s e miatt kimaradnának, a tanító adhat öt hónapos működéséről számot, ha ugyan tetszik neki.

G i.

8-ik kérdésre.

Az 1868. XXXVIII., és 1876. XXVIII. trv. czikkek végrehajtása tárgyában 1875. szept. 2-án a polgári, községi iskolaszékek számára kiadott utasítás 47. §. a) fejezetének 5-ik pontjában ez áll:

„Az osztálytanító osztályabeli egyes tanulóknak elfogadható okok mellett s a szülők által igazolt esetekben fél, legfeljebb egy napi szünidőt engedhet. (Több napi elmaradásra minden egyes tanulóknak az iskolaszék elnöke adhat engedélyt.)

Ez minden felekezeti és állami népiskolai tanítóra nézve irányadó, mert a trv. más helyeken is mondja.

— r — a.

9-ik kérdésre.

Attól függ, hogy mily hivatalos viszonyban áll a főtanítóval. Ha ettől teljesen független akkor szándékát egyszerűen bejelenti az iskolaszéki elnöknek, ha pedig a főtanító igazgatótanító is egyuttal, vagy az altanító a főtanítónak felügyelete alatt áll, akkor ennek jelenti be.

Bánsági.

10-ik kérdésre.

A kért esetben legjobb, ha egybehívja az iskolaszéket és előttük konstatálja az iskola állapotát, aztán jegyzőkönyvet vétet fel róla és ezt aláírattja. Ez esetben mindig van védelme, ha esetleg később azzal vádolják, hogy kevés eredményt tud felmutatni.

— ch — r —

11-ik kérdésre.

Ha a község szegény, bizony köteles a tanító mindent megtenni, de jogában áll jelentést tenni a tanfelügyelőnek és az iskolának államivá vagy közössé tételét kérelmezni.

Bánsági.

Kérdés.

12. Kedves Pályatársim! Legyenek szivesek kérem megmondani, hogy a katolikus néptanítónak miut „sekrestyésnek“ mi a kötelessége? Ezeket a kötelességeket szeretném sorban megnevezve tudni. Osztatnak-e e sekrestyési teendők két részre? t. i. 1) melyeket maga a néptanító köteles végezni, 2) és mely dolgokra köteles csak gondot viselni.

Jelen kérdésemre véleményem szerint csak a kath. néptanítók tudnának talán leghelyesebb feleletet adni.

Lakfalván

Szedeník Fülöp

kath. kántor és néptanító.

Szerkeszti és kiadja : *Ziegler Géza.*

P O S T A.

A népnevelés és helyzetünkről korunkig. A népnevelés fontosságát és történelmét minden olvasónk ismeri. Sajnáljuk, hogy Ön lapunk iránt való buzgalmában ilyen tárgyra pazarolta idejét. Jöhet onnan jobb is! **Rohács G.** Egyik cikkét a naptárban fogjuk közölni. **Somogyi J.** Hogy lapunkra szívesen fizet elő, annak örvendünk. Ilyen lelkes ember mint Ön híveket is szerezhetne azon a vidéken. **B. J. K. P** i Schimmer J. által hozzánk intézett kérdésére válaszoljuk, hogy Öntől az 1887-ik évre előfizetést eddig nem kaptunk. Legutolsó küldeménye a múlt év jul. 18-án érkezett hozzánk a mikor is az 1887. évi folyam II-ik felére fizetett elő. — **Melcher Gy.** Az igazítást megtettük. **Lambrecht P.** Munkálkodását szívesen vesszük. **Takáts J. Zánka.** A kért múlt évi számot postára tettük. Csodálkozunk kell azon, hogy ennyi ideig távol tartotta magát tőlünk. — **Óváry J.** Mi a lapokat elküldöttük csakhogy Somogy-Szobra. Levele után jöttünk rá a tévedésre, hogy ön Hontmegyében lakik. Ezért jó előfizetés alkalmával a megyét is jelezni. **Horváth J. Magospart.** Üdvözljük Vojték barátunkkal együtt! **Sirisaka A.** Becses ígéretnék igen örvendünk. Egy rövidke cikket a naptárba különösen szívesen vennénk. **Móroczy A.** Az „öreg urral“ nem találkoztam azóta. Különben nem ígérhetek bizonyosat a dolog felől, mert zenei dolgokról nem szeret beszélni. Attól fél, hogy a mit mond „kiteszik az újságba.“ **Limbay E.** A szíves jókívánatokat köszönjük. Hogy a kis Sándorból nagy Sándor legyen, azon magunk is igyekezünk csakhogy ebbe egy igen nagy urnak is van beleszólása: az élet és a sors urának. **Szupits J.** Levél ment. **Barabás Gy.** Az ígért cikket előre is köszönjük. Már régen nem volt szerencsénk! — **Jilg I. E.** Magunk sem kívánhatunk jobbat — a kicsinek. Forró köszönet a jókívánatokért. **Csutorás F.** Szíves értesítéset a tanácskozási ülés után azonnal kérjük! **Joghallgatók Lapja.** A lapot januártól kezdve küldjük-e vagy júniustól? **Oláh J.** Köszönet a jókívánatokért. Néhány nap múlva levél megy. **Szomjas L.** Az akadémia mikor fizet elő? Szeptembertől? — **Borbély S.-D.** Csak a minap értesültünk a nagy családi eseményről. Boldogságot és szerencsét kívánunk az új párnak. **Szedenik F.** Szíveskedjék máskor a híreket kissé bővebben írni. A fizetésösszehasonlítást lapunk után a Zalai Tanügy és Paedag. Szemle közölte. „Dom a Skola“. Lapunk cikkeit közlés végett szívesen átengedjük. Bizony nem ártana tót ajku kollegáinknak sem egy kissé mozogni. **Róhn J.** A múlt év július havában hat forint és szeptemberben két frt. negyven kr. értékű könyvet küldöttünk az árvaház javára. Ön nem nyugtázta sem a könyvet sem az összeget. Egy hónapig még várunk, akkor aztán a napilapok hasábjain fogjuk az ügyet szellőztetni. **Többi levélre jövő számunkban felelünk.**

Olvasóink szives figyelmébe.

Manapság midőn a közokt. minisztertől le az utolsó gatyás parasztig mindenki ur a néptanító fölött, midőn a tanító fölötti hatalommal való visszaélések napirenden vannak, midőn az országban hol itt, hol amott hangzik fel, a nyomor legalsó lépcsőjére roskaat néptanítók segítséget hívó kiáltása, — manapság mindenestre szükségünk van arra, hogy legyen egy lapunk mely érdekeinkért nyiltan és bátran küzdjön a nyilvánosság előtt.

Ez a lap másfél év óta áll fönny immár. A tehetősebb néptanítók segítettek, tartották fönny eddig. Köréje csoportosultak azok a tanítók a kiknek szellemét nem verte békóba a nyomorszülte közöny vagy a kormány egyes tanügyi hatóságaitól való félelem.

Ezideig folyton gyarapodott a Tanítóbarát pártolóinak száma. Tudós nagymerű emberek közelebbi jóbarátok, ismerősök és rokonok, kiknek tiszteletpéldányt küldöttünk a feleslegesből, beküldötték előfizetéseiket, mert megértették a lap tartalmából, hogy egy ily organuma a néptanítók érdekeinek ez időszert fontos miszsiót teljesít.

Azonban e lelkes pártolás daczára is, még mindig nagyobb számú pártolóra van szükségünk. Nem azért, hogy a lap tennállása biztosittassék mert ez már az első ében megtörtént, hanem azért, hogy a lap terjedelmét nagyobbíthassuk és erejét emelhessük.

Ez okból nemcsak arra van szükségünk, hogy az ügy pártolói pontosan beküldjék előfizetéseiket, hanem arra is, hogy minél több tanítót nyertjenek meg ügyünknek.

Mert nem elég az, hogy csak a szegény néptanítók harcöljanak érdekeikért, hanem a jobb állású néptanítók is kell, hogy becsületbeli kötelességüknek tartsák a közös ügy emelésén munkálkodó lapot pártolni.

Csakis így fejthetünk ki nagyobb erőt, így szorgalmazhatjuk helyzetünk javítását, így mutathatunk kellő eredménygel a közoktatási kormány rosszul palástolt mulasztásaira, így tarthatjuk egyes egészsze a hazai tanítóságot, és így lehet reményünk, hogy valamikor mi is tisztelt és becsült hivatalnokai leszünk a hazának, nempedig népszolgák.

Programmunk :

Rendezzük a néptanítók fizetését, hogy a társadalomban az öket megillető tisztességes helyet elfoglalhassák.

Állítsunk fel hivatalfokozatokat, hogy a tanítók érdemeik szerint emelkedhessenek és tanfelügyelő se lehessen más, mint okleveles néptanító. A mostani laikus felügyeletet szüntessék meg, mert ez akadályozza a néptanítókat a népnevelés munkájában.

Nyujtsunk alkalmat a néptanítóknak az önművelésre, mert ök a tudomány világosságának első fáklyahordozói.

Hassunk oda, hogy a tisztességes fizetéssel ellátott néptanítók tisztán hivataluknak élhessenek, s a népnevelést nemzeties és vallásos irányban vezethessék.

A ki velünk érez és velünk gondolkozik az osztozzék velünk az ügy iránt való lelkesedésben is, és segítse győzelemre vinni elveinknek zászlóját, melyet csupán a Tanítóbarát lobogtat és a melynek csakis diadalra lehet reménye.

Ziegler Géza.